

ÖZEL SEKTÖR DIŐ BORCU_2015 NİSAN

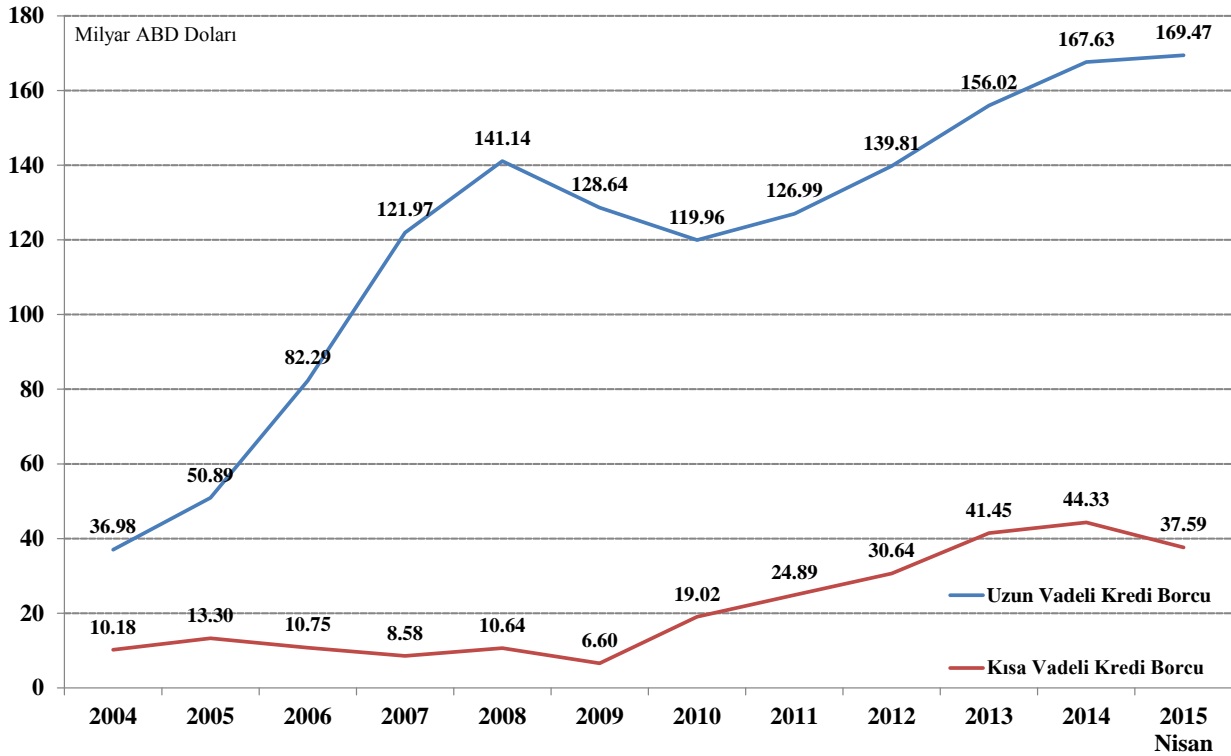
Doç.Dr.Mehmet Emin Altundemir¹

Sakarya Akademik Danışmanı

Söz konusu veriler, özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa ve uzun vadeli kredilerin borçlu ve alacaklı bilgileri, döviz cinsi, kullanım, anapara/faiz ödemeleri ve ödeme planları şeklindeki kredi ayrıntıları, işlemlere aracılık eden bankalar tarafından TCMB'ye işlem bazında gönderilen bildirim formlarından derlenmektedir.

Buna göre, 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2014 yılsonuna göre %1.1 (~1,8 milyar dolar) artarak yaklaşık 169,5 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %15,2'lik bir azalışla yaklaşık 37,6 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 5 milyar ABD doları azalarak 207,1 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu (2004 – 2015 Nisan)

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, finansal kesimin kredi borcunun (%52,3), finansal olmayan kesimin kredi borcundan (%47,7) daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014 yılının son çeyreğine kadar uzun vadeli krediler içinde finansal kesimin payının, finansal olmayan kesimin payından daha düşük bir seviyede olduğu görülmekteydi. Finansal kesimin

¹ Sakarya Üniversitesi SBF Öğretim Üyesi
Cep: 0 506 627 3355 e-posta: altundemir@sakarya.edu.tr

payının yükselmesinin temelinde, bankaların tahvil ve kredi borcunda gerçekleşen artış yatmaktadır. Büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu finansal kesimin uzun vadeli kredi borcu, 2014 yılsonuna göre 3,8 milyar ABD doları artarak 88,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Finansal olmayan kuruluşların borcu ise 2014 yılsonuna göre yaklaşık 2 milyar ABD doları azalmış ve 80,8 milyar ABD dolarına gerilemiştir (Tablo 1).

Alacaklıya göre dağılım verileri, tahvil alacaklıları hariç toplam kredi borcunun büyük ölçüde özel alacaklılara olan borçlardan oluştuğunu göstermektedir (%89). Özel alacaklıların uzun vadeli kredi borcu 2015 yılı Nisan sonunda, 2014 yılsonuna göre 35 milyon ABD doları azalarak yaklaşık 122,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiş ve böylelikle toplam uzun vadeli kredilerdeki payı %72,5 olmuştur. Tahvil hariç toplam kredi borcunun yaklaşık %11'ini oluşturan resmi alacaklar ise 151,7 milyon ABD doları daralarak yaklaşık 15 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2010	2011	2012	2013	2014	2015 Nisan
Borçluya Göre Dağılım	119.96	126.99	139.81	156.02	167.63	169.47
I- Finansal	41.29	48.05	57.07	73.07	84.86	88.70
i- Bankalar	28.74	34.90	41.74	54.89	65.97	70.34
- Krediler	27.74	31.61	31.34	38.84	44.40	47.27
- Tahvil	1.00	3.30	10.41	16.05	21.57	23.07
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	12.55	13.15	15.33	18.18	18.89	18.36
- Krediler	12.43	12.89	15.03	16.35	15.37	14.65
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0.12	0.26	0.30	0.33	0.40	0.34
- Tahvil	0.00	0.00	0.00	1.50	3.12	3.36
II-Finansal Olmayan	78.68	78.94	82.74	82.95	82.77	80.77
- Krediler	72.21	73.13	75.06	73.50	72.45	70.40
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	5.65	5.29	5.85	5.77	4.99	4.78
- Ticari Krediler	0.62	0.31	0.42	0.34	0.32	0.30
- Tahvil	0.20	0.21	1.41	3.35	5.00	5.29
Alacaklıya Göre Dağılım	119.96	126.99	139.81	156.02	167.63	169.47
I- Resmi Alacaklılar	10.91	13.34	14.42	15.49	15.10	14.95
II- Özel Alacaklılar	107.86	110.14	113.58	119.63	122.83	122.80
i- Yabancı Ticari Bankalar	60.99	66.29	67.01	71.11	74.84	75.08
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	28.37	24.72	23.82	23.87	24.49	23.47
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	6.29	7.35	9.31	10.45	10.19	10.51
iv- Finansal Olmayan	12.22	11.79	13.44	14.19	13.31	13.74
III- Tahvil Alacaklıları	1.20	3.50	11.82	20.89	29.69	31.72

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, borcun tamamına yakınının finansal kesime ait olduğu görülmektedir. Finansal kuruluşların kredi borcunun toplam kısa vadeli borçlar içindeki payı %92,5 iken finansal olmayan kesimin payı %7,5'tir.

Kısa vadeli kredi borcu içinde finansal kuruluşların borcu 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla, 2014 yılsonuna göre 6,8 milyar ABD doları azalarak 34,8 milyar ABD dolarına ulaşırken, finansal olmayan kuruluşların borcunda dikkate değer bir değişim olmamış ve 2,82 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya göre dağılım incelendiğinde ise kısa vadeli toplam kredi borcunun (tahvil alacaklıları hariç) neredeyse tamamının özel alacaklılara olan borçlar olduğu (%99,7), bunun da büyük ölçüde yabancı ticari bankalara olan borçlardan oluştuğu görülmektedir. Yabancı ticari bankalara olan borçlar, 2015 yılı Nisan sonunda, 2014

Yılsonuna göre 6,2 milyar ABD doları azalmış ve 31,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2010	2011	2012	2013	2014	2015 Nisan
Borçluya Göre Dağılım	19.02	24.89	30.64	41.45	44.33	37.59
I- Finansal	17.99	23.46	28.12	38.82	41.53	34.77
i- Bankalar (*)	16.96	22.16	26.25	36.45	39.51	32.79
- Krediler	16.96	22.16	26.24	34.98	35.70	29.39
- Tahvil	0.00	0.00	0.01	1.47	3.81	3.40
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	1.03	1.30	1.87	2.38	2.02	1.98
- Krediler	1.03	1.30	1.87	2.38	2.01	1.95
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
- Tahvil	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.03
II- Finansal Olmayan	1.03	1.43	2.52	2.63	2.80	2.82
- Krediler	0.96	1.38	2.41	2.59	2.73	2.70
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0.07	0.05	0.11	0.04	0.08	0.12
- Tahvil	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Alacaklıya Göre Dağılım	19.02	24.89	30.64	41.45	44.33	37.59
I- Resmi Alacaklılar	0.50	0.22	0.05	0.00	0.02	0.10
II- Özel Alacaklılar	18.52	24.67	30.57	39.98	40.50	34.06
i- Yabancı Ticari Bankalar	17.30	23.06	28.61	38.13	37.94	31.78
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	1.01	1.26	1.50	1.46	1.72	1.49
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	0.06	0.16	0.14	0.14	0.51	0.46
iv- Finansal Olmayan	0.15	0.20	0.33	0.25	0.32	0.32
III-Tahvil Alacaklıları	0.00	0.00	0.01	1.47	3.81	3.43
IV-Diğer (**)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

(*) Repo işlemlerinden doğan borçlar dahil değildir.

(**) Bankaların yurt dışından sağladığı kredi borcunun alacaklı toplamı, alacaklı dağılımının yapılamadığı 2004-2009 dönemi için

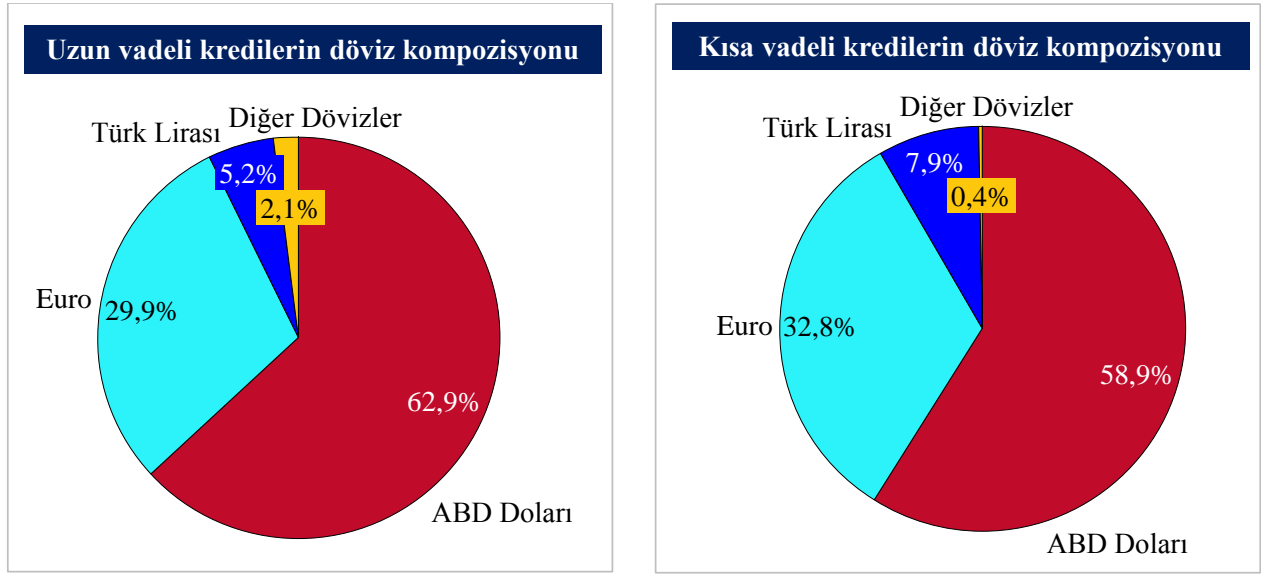
'Diğer' başlığı altında gösterilmiştir.

Kaynak: TCMB

Bunların yanı sıra uzun vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında, özel sektörün yurt dışından ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden borçlandığı görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kredi borçları içindeki payı bir önceki aya göre 0,4 yüzde puan azalmış ve 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla %62,9 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %29,9 ile Euro, %5,2 ile Türk Lirası ve %2,1 ile diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Kısa vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında da ağırlığın ABD doları cinsinden kredilerde olduğu görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kısa vadeli kredi borçları içindeki payı bir önceki aya göre 0,6 yüzde puan azalarak 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla %58,9 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %32,8 ile Euro, %7,9 ile Türk Lirası ve %0,4 ile de diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Şekil 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Borçlandığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu (2015 Nisan, yüzde dağılım)

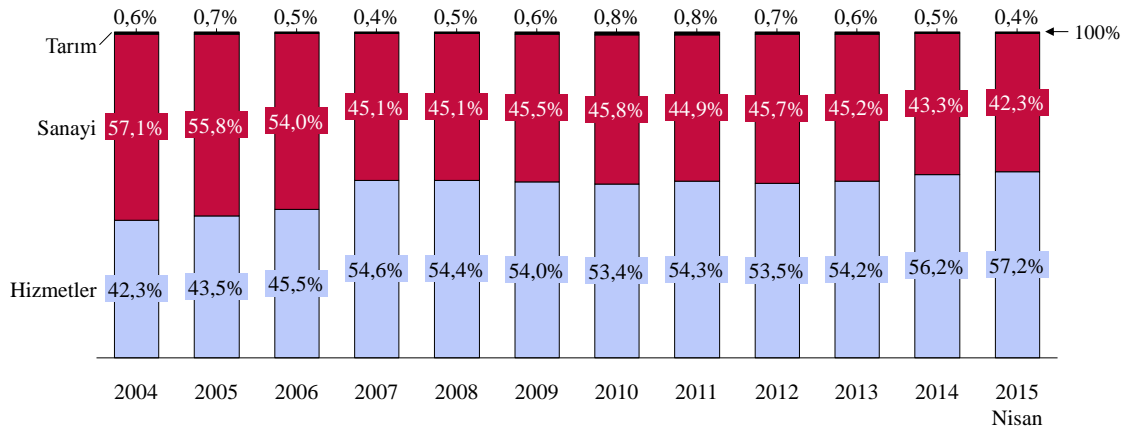

Kaynak: TCMB

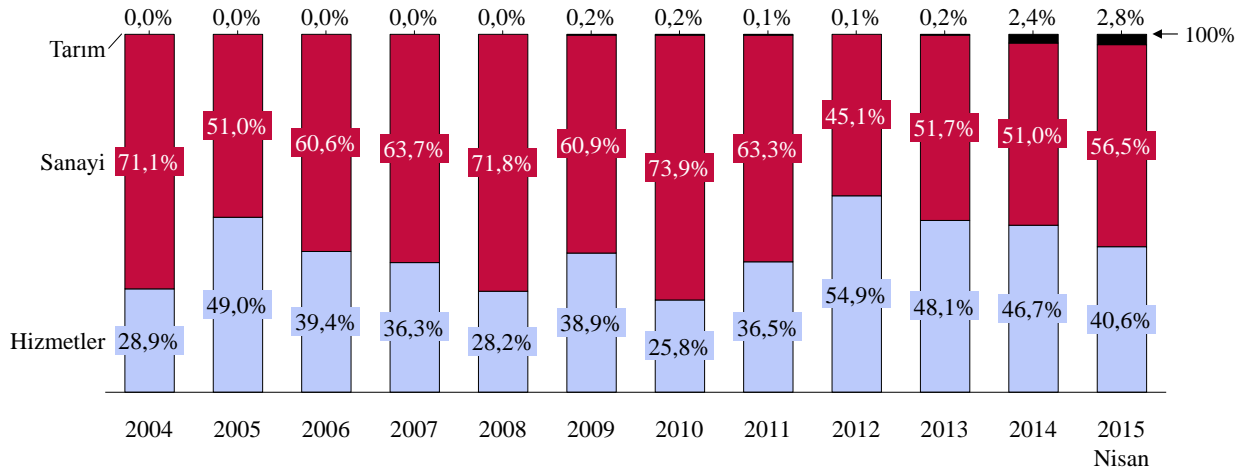
2015 yılı Nisan sonu itibarıyla özel sektörün uzun vadeli finansal olmayan kredi borcunun %57,2'si hizmetler, %42,3'ü sanayi ve %0,4'ü de tarım sektörü tarafından kullanılmıştır. 2000'li yılların başlarından 2007 yılına kadar kredi borcunda sanayi sektörü öne çıkarken 2007 yılından itibaren hizmetler sektörünün uzun vadeli borçlanmadaki payı artmaya başlamıştır (Şekil 3a).

Kısa vadeli finansal olmayan kredi borcunun sektörel dağılımında ise sanayi sektörü, 2014 yılsonuna göre payını 5,5 yüzde puan artırmış ve hizmetler sektörünün önüne geçmiştir. Sanayi sektörü tarafından kullanılan kredilerin, kısa vadeli finansal olmayan krediler içindeki payı 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla %56,5 olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler ve tarım sektörlerinin payları ise sırasıyla; %40,6 ve %2,8'dir (Şekil 3b).

Şekil 3a: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004- 2015 Nisan, yüzde)

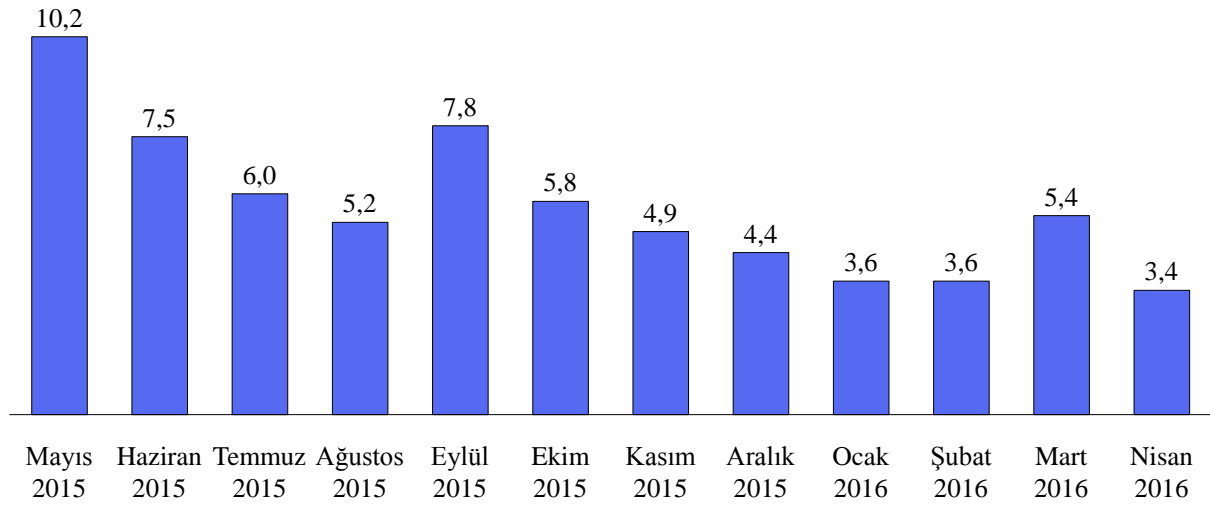
Şekil 3b: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004- 2015 Nisan, yüzde)

Kaynak: TCMB

Son olarak özel sektörün yurt dışından sağladığı kredi borcu 2015 yılı Nisan sonu itibarıyla kalan vadeye göre incelendiğinde, 1 yıl içinde toplam 67,7 milyar ABD doları kadar anapara geri ödemesi gerçekleştirileceği görülmektedir.

Şekil 4: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kalan Vadesi 1 Yıla Kadar Olan Toplam Kredi Borcunun Aylara Göre Dağılımı (Ticari krediler hariç) (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB